

Čítanka pre samosprávy

Mládežnícka politika na miestnej úrovni

iuventa

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Jana Miháliková, Marta Hanečáková, Jozefína Jambrichová
(december 2018)

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže je štátna inštitúcia, priamo riadená Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Predmetom jej činnosti je práca s mládežou mimo školy a rodiny a mládežnícka politika na Slovensku aj mimo neho. Cieľom aktivít je implementácia štátnej politiky voči deťom a mládeži.

Obsah

Pár slov na úvod.....	4
O čom to celé je.....	8
Štátna a európska politika vo vzťahu k deťom a mládeži...	18
Piliere lokálnej mládežníckej politiky.....	23
Participácia mládeže.....	23
Dobrovoľníctvo mladých ľudí v komunitách.....	34
Informácie o mládeži a pre mládež.....	38
Spolupráca v komunite.....	??
Koncepcia práce s mládežou na lokálnej úrovni.....	43
Dost' bolo slov.....	45
Použité zdroje.....	46

Pár slov na úvod

Neviditeľná skupina

Slovensko patrí medzi najmladšie krajiny Európskej únie - viac ako 35,5 %¹ obyvateľstva tvoria mladí ľudia do 30 rokov. Keď však príde k riešeniu otázok týkajúcich sa života obcí a miest – akoby boli neviditeľní. Ich názorom sa nevenujeme priebežne a ich problémy sa v spleti iných dôležitých situácií neriešia prednostne.

Mládež tu a teraz

Často počujeme názory o mládeži ako o budúcnosti tejto spoločnosti. Mládež je však reálne prítomná aj v súčasnosti. Je to doba paradoxov: mladí ľudia viac ako kedykoľvek predtým prejavujú záujem o politiku a majú chuť riešiť veci verejné, minimum z nich však vstupuje aktívne do politického života. Nedôvera medzi mladými ľuďmi a miestnymi autoritami sa prehľbuje² a výsledkom je, že mladí ľudia majú len minimálne väzby na svoje komunity, mnoho z nich odchádza na krátkodobo aj dlhodobo do zahraničia³. Medzi hlavné záujmy mladých ľudí stále patria aktivity v spoločnosti rovesníkov⁴ a pritom formálne členstvo mladých ľudí v občianskych združeniach a organizáciách nepresahuje 10%⁵.

Zmena je potrebná

Hoci sa situácia v mládežníckej politike na samosprávnej úrovni postupne zlepšuje, zmena je stále potrebná. Problematika mládeže je viac viditeľná a zo strany samospráv cítiť potrebu a záujem o systematizáciu práce s deťmi a mládežou. Často aj preto, lebo sú zreteľnejšie problémy, ktorých pôvodcami je samotná mládež – výtržníctvo, drogy, kriminalita, záškoláctvo... Ale aj prevládajúca pasivita, demotivácia a nezáujem o čokoľvek, čo sa deje v meste, či obci. Je dôležité zmeniť postoje viacerých subjektov, vybudovať nové mechanizmy, rozbehnúť vzdelávanie v tejto oblasti, šíriť informácie, zvážiť, čo každá samospráva potrebuje a na čom môže stavať. Ale kde začať? Je dôležité vytvoriť si celkový obraz o tom, čo všetko môže (a má) zabezpečiť samospráva – a preto prichádzame s touto Čítankou.

Dôvody na vznik Čítanky

Čítanka nie je dokument, ktorý môže obsiahnuť všetko. Má iba napomôcť záujemcom o zmenu získať predstavu, na aké témy a okruhy otázok je potrebné myslieť, ak chceme položiť základy systematickej mládežníckej politike na miestnej úrovni a robiť úspešnú prácu s mládežou. To si musí každá komunita vytvoriť na základe vlastných podmienok a možností. S pomocou tejto Čítanky však budete vedieť ako začať.

Čo je mládežnícka politika a čo je práca s mládežou

Ak v tejto publikácii hovoríme o mládežníckej politike, myslíme tým celý rámec opatrení, či hotovú stratégiu, ktorú štát či samospráva pripravuje na riešenie otázok súvisiacich so skupinou mládeže. V súčasnosti ide o témy ako sú vzdelávanie, zamestnanosť, sociálna inklúzia (bývanie, podpora mladých rodín...), kultúra, zdravie, dobrovoľníctvo, aktívne občianstvo⁶ a i.

Ak hovoríme o práci s mládežou, myslíme tým aktivity a činnosti mladých ľudí prevažne vo voľnom čase, ktoré využívajú prvky neformálneho vzdelávania a zážitkového učenia a ktorých cieľom je pomôcť mladým ľuďom prejsť z detstva do dospelosti tak, aby sa stali aktívnymi a uvedomelými občanmi. Práca s mládežou má však silný potenciál prispievať k riešeniu výziev v jednotlivých oblastiach mládežníckej politiky, najmä v témach ako je dobrovoľníctvo, aktívne občianstvo, sociálna inklúzia a pod.

Pre koho je Čítanka určená

Prednostne osobám zodpovedným za starostlivosť o mládež na samosprávach, ale aj všetkým tým, ktorí chcú niečo v tejto oblasti zmeniť alebo nanovo vytvoriť. Či už sú to rodičia, učitelia, vedúci rôznych klubov, krúžkov, Centrá voľného času a podobne. Veď samospráva je o tom, že si veci verejné spravujeme sami! A mládež JE verejná vec.

Čo nájdete v obsahu?

Čítanka vás prevedie všetkými dôležitými témami a okruhmi otázok, dozviete sa, čo je vlastne práca s mládežou a aká je jej úloha. Predstavíme vám základné dokumenty a legislatívu. Hlbšie sa prizrieme trom pilierom kvalitnej mládežníckej politiky: podpore participácie a výchove k aktívnemu občianstvu, podpore dobrovoľníctva a systematickým informáciám pre mládež či o mládeži. Uvedieme príklady a metodické návody, tipy a odporúčania. Na záver vám ponúkame návod, ako si vypracovať vlastnú koncepciu politiky voči mládeži. Ako pomôcka vám poslúžia aj odkazy na zdroje informácií, ktoré vás môžu ďalej inšpirovať.

História „za“ Čítankou

IUVENTA od svojho vzniku realizovala rôzne vzdelávacie aktivity pre tých, ktorí môžu ovplyvniť postavenie a život mladých ľudí. Prvá Čítanka vznikla v roku 2005 ako jednoduchý dokument, rukoväť, sprievodca pri budovaní systematickej práce s deťmi a mládežou na miestnej úrovni. Aktualizovaná Čítanka reflektuje zmeny v oblasti politiky a praxe v mládežníckej politike a práci s mládežou. Stále existujú výzvy, na ktorých musíme pracovať spoločne. Zmysel, význam a prínos modernej mládežníckej politiky a práce s mládežou je však neodškriepiteľný. Prajeme si na spoločnej ceste veľa úspechov.

Autorky

IUVENTA, december 2018

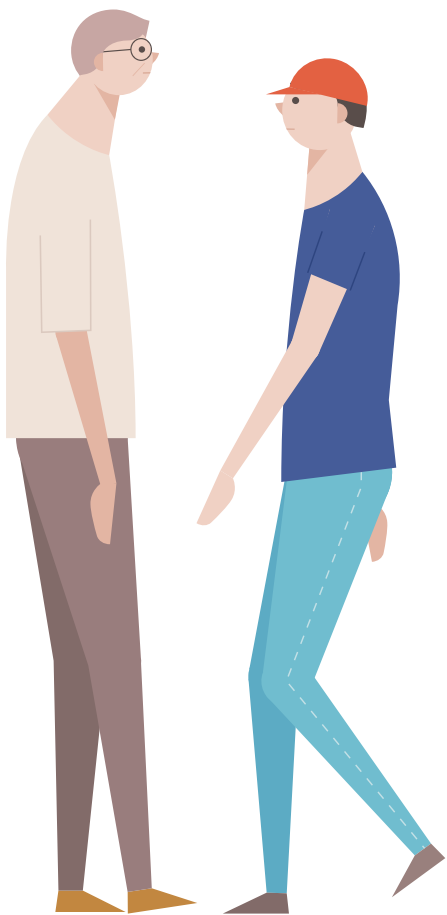
O čom to celé je

Rozmenené na drobné

Ak sa má táto publikácia venovať oblasti, ktorú nazývame „práca s mládežou“ (z anglického slova youth work), musíme si pripomenúť niekoľko základných faktov. Oblasť, o ktorej hovoríme, nie je na Slovensku novinkou – existovala už v minulosti ako činnosti charitatívnych či vzdelávacích spolkov, či v čase komunistického režimu ako činnosti pionierov a zväzakov a pod.⁷ Od roku 2008 je na Slovensku v platnosti Zákon o podpore práce s mládežou (282/2008), ktorý čiastočne definuje čo je práca s mládežou, zavádza jednotnú terminológiu a vytvára rámce pre niektoré kľúčové oblasti v práci s mládežou napr. mládežnícke dobrovoľníctvo, akreditácie programov, štátne dotácie a pod. V rokoch 2011 - 2015 realizovala IUVENTA národný projekt Komprax – kompetencie pre prax⁸ kde boli v praxi overené kľúčové kompetencie ľudí, aktívnych v práci s mládežou.

Vo všeobecnosti však platí:

Cieľom je pomôcť mladým ľuďom prejsť z detstva do dospelosti tak, aby sa stali aktívnymi a uvedomelými občanmi. Charakteristická je pravidelnosť, systematickosť, zámernosť a dobrovoľnosť. Je to vzájomné pôsobenie mládežníckych vedúcich (pracovníkov s mládežou, animátorov a pod.) a samotných mladých ľudí. Odohráva sa mimo školy a rodiny, predpokladá sa však spolupráca minimálne na úrovni konzultácií s oboma subjektami (najmä v mladšom veku). Vychádza z potrieb a očakávaní samotných mladých ľudí. Formy a metódy, ktoré využíva, sú aplikované tak, aby dominovala zábava a spontánnosť.⁹

Vzdelávací element si mladí ľudia neuvedomujú ako nevyhnutnú podmienku, ale je al-fou a omegou pre pracovníka s mládežou. Súčasťou je pravidelné hodnotenie a spätná väzba. Do cieľovej skupiny patria už mladí ľudia v staršom školskom veku cca od 11 – 13 rokov. Keď v tejto publikácii hovoríme „o mládeži“, myslíme tým najmä skupinu mladých ľudí od 11 do 18 rokov, keďže to je práve tá veková skupina, kedy sa aktívne občianstvo začína uvedomelo prejavovať a vykonávať, dostáva pevné kontúry a stáva sa zvykom.

Mladí ľudia v čase mimo školy/práce a rodiny

Okrem času stráveného v práci, v škole či rodine je pred mladým človekom ešte široký priestor, ktorý je dôležité využiť zmysluplne a zaujímavo. Pre lepšiu ilustráciu situácie, v ktorej sa mladý človek (vo veku od 11 do 18 rokov) na Slovensku nachádza – predstavme si niekoľko základných kategórií. Neberte nasledujúce kategórie ako nemennú konštantu! Mladí ľudia často prechádzajú z jednej skupiny do druhej – nič nie je viac príznačné pre mladého človeka ako potreba vyskúšať si rôzne veci a zážitky.

Skupina zachytených

Sú to mladí ľudia, ktorí sa zúčastňujú aktivít občianskych združení, mládežníckych organizácií. Venujú sa im pracovníci s mládežou/vedúci. Ďalej sú to mladí ľudia, ktorí využívajú príležitosti a zapájajú do mimoškolskej činnosti škôl, domovov mládeže alebo Centier voľného času v rámci rôznorodých aktivít, alebo do pravidelnej záujmovej (krúžkovej) činnosti. Taktiež tu patrí skupina mladých ľudí, ktorí sa venujú kultúre a umeniu v rôznych súboroch a skupinách, športu v telovýchovných jednotách a kluboch. Prácu týchto mladých ľudí vedú a podporujú vychovávateľa, tréneri, vedúci súborov. Majú k dispozícii priestory, materiálne vybavenie. Je to práca plánovaná a systematická. Zdanlivo to najlepšie, čo si môže rodič želať. Táto skupina však nepatrí medzi tie najpočetnejšie. Žiaľ.

Najpočetnejšia skupina

Vidíte ich pred blokom, v parku, okupujú veľké boxy v puboch a diskotékach. Títo mladí ľudia si sami organizujú voľný čas. V lepšom prípade hrajú športové hry, bavia sa o kozmetike, bulváre, problémoch v škole, rodine, priateľoch. V horšom začínajú v skorom veku s alkoholom, cigaretami, sexom.

Všetci on-line

Skupina, ktorá odráža súčasný trend k individualizmu – títo mladí sú doma pri počítačoch, hrajú počítačové hry, surfujú po internete, určite nechýbajú na sociálnych sieťach a chatujú. Sú sami, a predsa nie sú – niekde na druhom konci sú ich rovesníci, ktorých sledujú alebo priamo s nimi komunikujú. Pre rodiča môže byť isté uspokojenie, že jeho dieťa je doma a nič sa mu nemôže stať. Riziká však hrozia stále: závislosť na počítačových hrách, vplyvy narušených osobností cez chatové skupiny a pod.

Ostatní - často problémoví

Ešte stále zostáva veľká skupina mladých ľudí, ktorá z tých či onakých dôvodov nepatrí ani do jednej z vyššie uvedených skupín. Nemajú financie, pevnú vôľu, nie sú nadaní, sú problémoví. Ich rodinné zázemie nie je miestom, kde si môžu vybudovať zdravé sebavedomie a vyskúšať si spôsoby komunikácie či riešenia situácií. Všetko berú osobne, hneď sa urazia, rýchlo sa pustia do bitky či hádky. Dávajú sa do skupín s rovesníkmi podobného typu. Často, aj keď nie nevyhnutne, (uvedomujeme si to riziko) sa môžu vydať nesprávnou cestou, ktorá ich môže priviezť až ku výtržníctvu, či rôznym deliktom.

Natíska sa otázka, čo s týmito všetkými – a veľmi rôznorodými – skupinami vlastne môžeme robiť? Aj toto sú občania nášho mesta, ktorí nastúpili na cestu k dospelosti, a my by sme im v tom mali pomôcť.

Ideálne riešenie neexistuje

Samozrejme, že by bolo najlepšie, ak by sa nám podarilo zapojiť do systematických a pravidelných aktivít všetkých. Ale už keď čítate tieto riadky, viete, že je to utópia! A navyše tí, ktorí v tejto oblasti pôsobia, vám potvrdia, že je len minimálne percento mladých ľudí, ktorí NAOZAJ vytrvajú vo vymenovaných štruktúrach a celé roky chodia na plávanie alebo tanečnú. Po čase chcú vyskúšať niečo iné – alebo sa chcú zaradiť do skupiny najpočetnejšej.

Čo s najpočetnejšou skupinou?

Skupina je spolu rada. Prieskumy ukázali, že záujem tráviť s rovesníkmi voľný čas je stále najčastejšou formou trávenia voľného času.¹⁰ Potrebujú stále nové podnety, výzvy, nechcú stereotypy. Bez citlivého vedenia dospelého sú však v zakliatom kruhu bulváru a komercie. Okrem McDonalds' či pubov nemajú veľa miest kam by mohli ísť.

Čo s „ostatnými“?

Tí potrebujú ešte viac ako ktorákoľvek iná skupina. Dospelého, ktorý sa im vie priblížiť, vie ich zaujať, pritiahnúť do určitého priestoru, kde na nich môže špeciálnymi formami a metódami pôsobiť. Nikdy z nich pravdepodobne nebude skupina „systematicky zachytených“, ale už im nebude hroziť bezprostredné nebezpečenstvo zlých vplyvov, či možnej kriminálnej budúcnosti.

Novodobá práca s mládežou

Po zmenách v roku 1989 trvalo nejaký čas, kým sa začala presadzovať novodobá práca s mládežou: pokračovala v štátnej línii s tým, čo zostalo z bývalého systému – sieť domov pionierov sa pretransformovala na dnešné Centrá voľného času. Na školách sa realizujú mimovyučovacie aktivity vo forme krúžkov a rôznych pravidelných a nepravidelných aktivít. Všetko pod vedením pedagogických zamestnancov – učiteľov alebo vychovávateľov. Centrá voľného času v spolupráci s občianskymi združeniami, rôznymi inštitúciami a s uvedomelými samosprávami v priebehu posledných rokov prechádzajú zmenami, ktoré vedú k ústretovosti, lepšiemu prístupu, otvorenosti mladým ľuďom. Avšak stále je to málo.

Z iniciatívy niektorých aktivistov bývalých národných organizácií, vznikli zárodky prvých detských a mládežníckych organizácií. Zakázané organizácie ako napr. Skauting mohli opäť slobodne fungovať. Prvé národné a nadregionálne mládežnícke organizácie a občianske združenia sa postupne profesionalizovali. Najväčšiu stabilitu dosiahli organizácie, ktoré boli od počiatku podporované aj cirkevnými inštitúciami - personálne, priestorovo, finančne (napr. Združenie kresťanskej mládeže, Združenie saleziánskej mládeže a i.). Financovanie zo štátu, ktoré začalo od roku 1992 prostredníctvom Programov podpory a ochrany detí a mládeže Ministerstva školstva SR, zotrvalo (síce s podstatne nižšími zdrojmi) do súčasnosti.

Malé a miestne združenia sú postavené na práci dobrovoľníkov a veľmi neistých finančných zdrojoch spravidla z národnej úrovne alebo z Európskej únie. Neformálne skupiny mládeže, ktoré sú stále viac rozšírenou formou aktivizácie mládeže, sú závislé od nadšenia a podpory dobrovoľníkov, rodičov, sympatizantov, v niektorých prípadoch aj „uvedomelých“ miestnych samospráv. Vznikajú a zanikajú v závislosti od tejto podpory. Veľký význam pre budovanie sektora malo a stále má financovanie z programov pre mládež Európskej únie napr. Erasmus+, ktoré vo veľkej miere prispelo k vybudovaniu kapacít.

Prechod starostlivosti o mládež zo štátnej správy na samosprávu po roku 2000 nebol bez problémov. Najprv prišli na rad školy a školské zariadenia. Práca s mládežou sa dostala zo štátu do agendy pracovníkov na samosprávach zodpovedných za školstvo, kultúru, sociálne záležitosti a pod.

Postupne sa rozvíjala aj slovenská legislatíva o mládežníckej politike. Po vstupe do Európskej únie v roku 2004 sa pre nás stali záväznými aj európske dokumenty, ktoré ovplyvňujú rozvoj tejto oblasti.

Práca s mládežou ako zábava, ale aj výchova a vzdelávanie

Slovenská práca s mládežou nesie na sebe pečať minulosti, kedy sa za prácu s mládežou považoval servis mladým ľuďom. Dodnes sa stretáme s dospelými, ktorí chcú „pre tých našich mladých niečo urobiť“. Potom sú často sklamaní, že to, čo oni považujú za zaujímavé a atraktívne, mladí ľudia vôbec takto nevnímajú. Najviac mátať je to, že práca s mládežou vyzerá na prvý pohľad ako zábava. A to je úplne v poriadku, pre mladých ľudí to musí byť relax a „fun“, veď sa to koná vo voľnom čase a v kolektíve rovesníkov. Na druhej strane je to aj priestor, kde sa môžu a majú naučiť dôležitým životným zručnosťami. Komunikovať, pracovať v tíme, hľadať riešenia, riešiť konflikty, plánovať, viesť menšie skupiny, prezentovať a vystupovať na verejnosti, oslovovať ostatných členov komunit, pestovať empatiu, toleranciu, interkultúrnu citlivosť. Ak sa na prácu s mládežou pozrieme z tohto pohľadu – jej význam je oveľa, oveľa väčší. Už to nie je servis, ale forma výchovy a vzdelávania. Svojím spôsobom náročnejšia, lebo je postavená na dobrovoľnom záujme a účasti mladých ľudí.

V poslednom období sa v celej Európskej únii realizovali rôzne iniciatívy¹¹, aby sa zmenil pohľad verejnosti na prácu s mládežou nie ako na servis pre mladých ľudí, ale ako na spôsob neformálneho vzdelávania. Cieľom je jej zrovnoprávnenie a uznanie jej prínosu v porovnaní s formálnym vzdelávaním, ktoré sa realizuje v školách alebo iných vzdelávacích inštitúciách. Jej prínos je ťažšie merateľný, ale predsa je neodškriepiteľný.

Výzvy do budúcnosti

Horizontálnou, strategickou a rozhodujúcou podmienkou zmeny situácie je už spomenutá **zmena postoja verejnosti** k práci s mládežou. Len vtedy, ak to bude práca všeobecne uznávaná a chápaná ako niečo zmysluplné a potrebné, bude dostávať adekvátnu podporu a pozornosť. A to nehovoríme len o financiách, ale aj o morálnej podpore a záujme. V minulosti bola práca s mládežou chápaná ako niečo, čo má v kompetencii štát. S decentralizáciou verejnej správy je už situácia iná. Práca s mládežou sa dostáva na úroveň miest a obcí, do priestoru, kde mladí ľudia, ako početná skupina, bývajú, študujú, pracujú a trávajú svoj voľný čas. Teda v priestore, kde môžu byť a často aj sú veľkým prínosom.

Rozvoj práce s mládežou na úrovni miest a obcí a **výrazný vstup samosprávy do plánovania, koordinácie, podpory a hodnotenia celého procesu** je ďalšou podmienkou úspešného rozvoja celej oblasti.

Slovenská práca s mládežou (ako väčšina sociálnych činností) zatiaľ stojí a padá na dobrovoľnom vstupe a pôsobení zanietých dospelých. S tým sú spojené problémy ako častá výmena vedúcich, odchod know how a skúseností. Podpora profesionalizácie a **výchova špeciálne pripravených ľudí, ktorí sa mládeži vo voľnom čase venujú (mládežnícki vedúci, pracovníci s mládežou)** je základnou podmienkou systematickej práce.

Čoraz nástojčivejšou oblasťou je **prepojenie života mladých ľudí so životom obce**. Mladí ľudia potrebujú byť zapojení do rozhodovacích procesov, je dôležité, aby ich názor bol (s prihliadnutím na špecifiká ich veku) braný do úvahy. Je dôležité prepojiť všetky politiky, ktoré sa dotýkajú mládeže. Výchova aktívneho občana je dlhodobý proces, ktorý sa nezačína tým, že mladí ľudia dostanú právo voliť. Na túto životnú rolu musia byť mladí ľudia špeciálne pripravovaní. Najlepšou školou demokracie je práca v občianskom združení, mládežníckej organizácii, miestnom parlamente či neformálnej záujmovej skupine. Ich fungovanie v súčasnosti je veľmi obtiažne a zlyháva na personálnych otázkach (dostatok skúsených vedúcich) ale najmä na materiálnej podpore (priestory, technické vybavenie a pod.). **Podpora vzniku a ďalší rozvoj a podpora rôznorodých štruktúr, ktoré pracujú s deťmi a mládežou, je dôležitý horizontálny cieľ.**

Je určite veľa ďalších vecí, ktoré je potrebné zlepšiť alebo vôbec rozbehnúť v oblasti práce mládežou. Zmena pohľadu verejnosti na prácu s mládežou, profesionalizácia celej oblasti, podpora aktívnej participácie mladých ľudí na živote obcí a regiónov, rozvoj občianskych združení, ale najmä aktívny a koncepčný vstup samosprávy sú však tými najpálčivejšími výzvami, od ktorých záleží ďalší rozvoj práce s mládežou na Slovensku.

Štátna a európska politika vo vzťahu k deťom a mládeži

Základné dokumenty

Pre tých, ktorí sú do oblasti práce s deťmi a mládežou aktívne zapojení, je dôležité poznať štyri základné dokumenty, ktoré vytvárajú rámec pre dianie v mládežníckej politike na Slovensku a v Európskej únii.

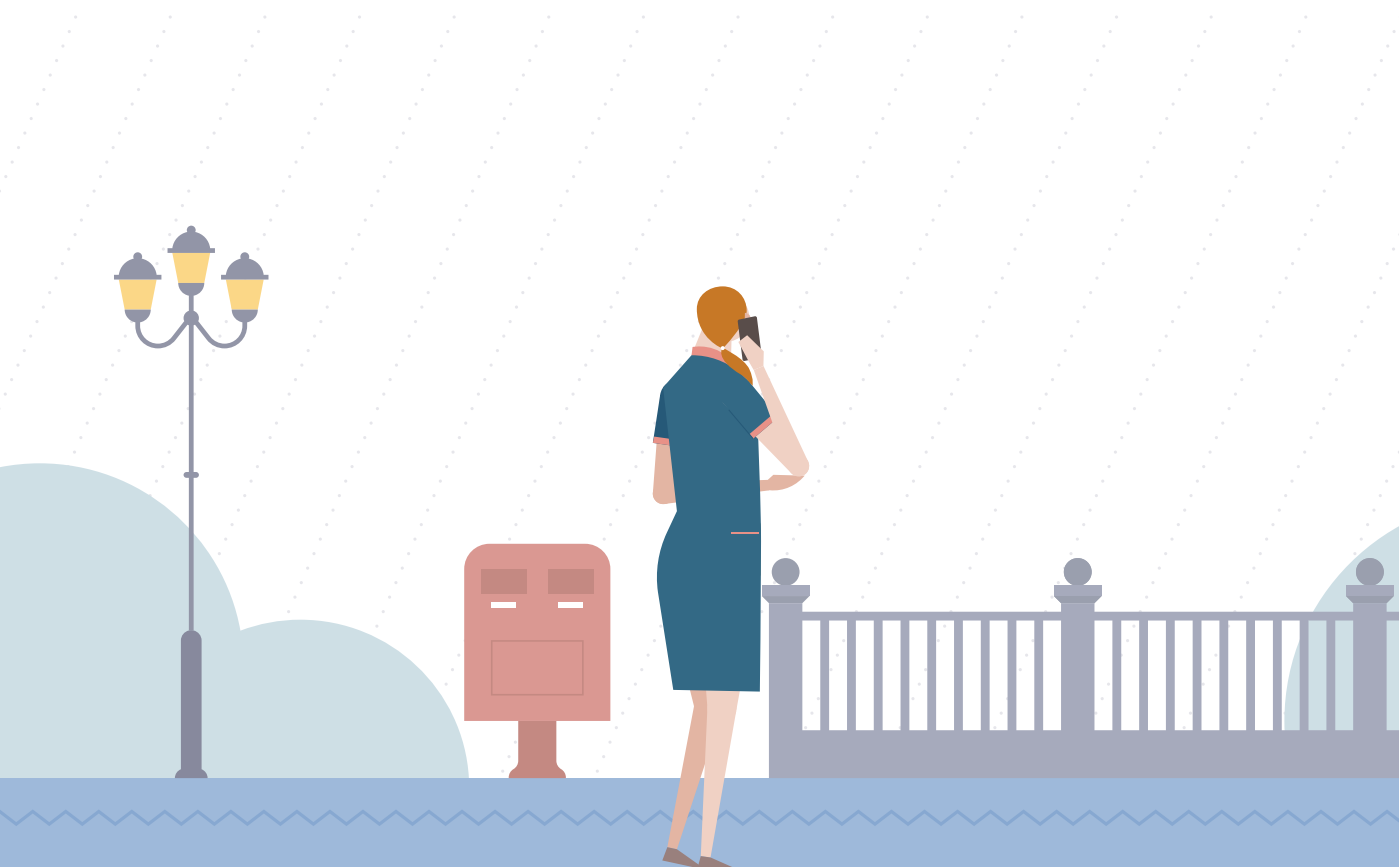
Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020.

Stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027

Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 - 2020

Zákon o podpore práce s mládežou

Cieľom tejto časti Čítanky je poukázať na najdôležitejšie časti dokumentov. Odkazy na kompletne texty dokumentov nájdete v závere tejto publikácie.

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020

V Stratégii sú vymedzené najzávažnejšie a najaktuálnejšie oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži. Je spracovaná ako prierezový materiál, ktorého garantom a koordinátorom je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej Ministerstvo). Neobmedzuje sa iba na oblasť patriacu do kompetencie Ministerstva, ale i na ďalšie rezorty zaoberajúce sa problematikou detí a mládeže. Stratégia je nastavená tak, aby kopírovala štruktúru v tom čase aktuálnej Stratégie EÚ pre mládež na roky 2010 – 2018.

Stratégia sa delí na 9 tematických oblastí, pričom každá má svoje strategické ciele.

- V oblasti **Vzdelávania** je prioritou priechodnosť medzi systémami formálneho a neformálneho vzdelávania.
- Pre tému **Zamestnanosť** sa stali kľúčové témy podpory mládeže pri orientácii sa na trhu práce, rozvoj odborného vzdelávania a s tým spojená motivácia zamestnávateľov.
- **Tvorivosť a podnikavosť** sa zameriava na posilnenie lepšej informovanosti mládeže o možnostiach, zlepšenie spolupráce s podnikateľmi, rozvoj podnikateľských zručností.
- Strategické ciele témy **Participácia** pokrývajú najmä zavedenie moderných foriem vyjadrovania názoru mládeže, poskytovanie informácií a konzultácií v tejto oblasti.
- Téma **Mládež a svet** prioritizuje podporu mládeže pri ich zapájaní do globálnych tém ako ochrana životného prostredia a klimatické zmeny, globálne vzdelávanie a podpora samotnej mobility mládeže.
- Pre tému **Zdravie a zdravý životný štýl** sú kľúčové témy vzdelávanie mládeže v oblasti ochrany zdravia a posilnenie spolupráce a spoločného prístupu k ochrane zdravia mládeže.
- V oblasti **Sociálne začlenenie** sú ciele zamerané na mapovanie aktuálneho stavu, vytváranie preventívnych opatrení a zavedenie nových služieb.
- Strategickým cieľom v oblasti **Dobrovoľníctvo** je najmä vytváranie príležitostí pre dobrovoľníctvo mládeže a zabezpečenie ich udržania.
- **Práca s mládežou** má za strategický cieľ najmä zvýšenie povedomia o hodnote a význame práce s mládežou, rozvoj spolupráce a prepojenie práce s mládežou na aktuálne výzvy.

Stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027

Dokument bol prijatý Radou Európskej únie 26. novembra 2018 s podtitulom „Zapájať mladých ľudí, spájať ich a posilňovať ich postavenie: nová stratégia EÚ pre mládež“.

V zmysle oblasti **„ZAPÁJAŤ“** (podpora participácie) ide o pravidelný a systematický dialóg s mládežou cez napr. podporu práce s mládežou, mládežníckych organizácií, rád mládeže, ale aj cez zapojenie znevýhodnených a/alebo vylúčených mladých (online činnosti).

V zmysle oblasti **„SPÁJAŤ“** majú členské krajiny zabezpečiť rozvoj solidarity mladých napr. cez budovanie kapacít organizácií, ktoré sa tejto oblasti venujú; poskytovaním informácií o možnostiach, právach a prínosoch dobrovoľníckej činnosti (s dôrazom na Európsky zbor solidarity), oceňovaním a uznávaním výsledkov a získaných zručností z takýchto činností.

V zmysle oblasti **„POSILŇOVAŤ POSTAVENIE MLÁDEŽE“** sú členské štáty vyzývané, aby skvalitňovali prácu s mládežou (napr. prípravu pracovníkov s mládežou), reflektovali digitalizáciu aj v práci s mládežou, zamerali sa na uznávanie práce s mládežou a neformálneho vzdelávania a na oslovovanie a zapájanie vylúčených skupín, ako jednu z priorít práce s mládežou.

Nová Stratégia EÚ pre mládež:

- zavádza pozíciu európskeho koordinátora pre mládež,
- zameriava sa na lepšie a systematickejšie zbieranie informácií o financiách investovaných do mládeže v Európskej únii, pokračuje v poskytovaní dôkazov pre podporu tvorby politiky na národných aj európskej úrovni, vytvára platformy pre dialóg medzi mládežou a medzi mládežou a tvorcami politik (mládežnícky dialóg, politické laboratóriá a i.).
- Hlavné témy opatrení získané z celoeurópskych konzultácií s mládežou¹²: vzdelávanie a odborná príprava; zamestnanosť – podnikanie; zdravie vrátane duševného zdravia; chudoba – sociálne vylúčenie; integrácia mládeže s migrantským pôvodom; internet – mediálna gramotnosť; udržateľnosť – klimatické zmeny.
- Súčasťou implementácie Stratégie ostáva pravidelná Správa o mládeži, Dialóg s mládežou, niekoľkoročné pracovné programy a finančné nástroje napr. Erasmus+.

Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 - 2020

Koncepcia odráža najväčšie potreby rozvoja. Má päť tematických oblastí, z ktorej každá má zadefinovanú svoju rozvojovú víziu, cieľ a návrh možných opatrení.

- Oblasť **Potreby mladých ľudí** ako východisko pre prácu s mládežou zdôrazňuje nevyhnutnosť zdieľať informácie priamo od mladých ľudí (aj prostredníctvom práce s mládežou) a na základe týchto dát vytvárať opatrenia, ktoré sa týkajú mladých (napr. cez Správy o mládeži, regionálne prieskumy.).
- Oblasť **Kvalitná práca s mládežou** ako téma je zameraná na vytváranie nástrojov na meranie a podporu kvality práce s mládežou (napr. definovanie štandardov, vzdelávanie ku rozvoju kvality, zviditeľňovanie témy a príkladov z praxe).
- Oblasť **Aktéri práce s mládežou** má za cieľ vyjasniť a prípadne nanovo zadefinovať úlohy a postavenie rôznych organizácií, inštitúcií a subjektov aktívnych v práci s mládežou na rôznych úrovniach (napr. jednotlivé skupiny detí a mládeže a ich „pokrytie“ subjektami v práci s mládežou).
- Oblasť **Financovanie práce s mládežou** má za cieľ prispieť k dostatočnému, adresnému, transparentnému a udržateľnému financovaniu práce s mládežou najmä prostredníctvom analýz existujúcich zdrojov a ich efektivity, návrhmi na spájanie resp. pre-rozdelenie existujúcich zdrojov).
- Oblasť **Zviditeľňovanie a uznávanie práce s mládežou** má za cieľ vytvoriť nástroje na podporu uznávania (formálne, spoločenské, sebauznanie, politické) jej prínosov a významu (napr. zaradenie pracovníka s mládežou do Národnej sústavy kvalifikácii, rozšírenie programov vysokoškolského štúdia o oblasť práce s mládežou, informačné aktivity).

Zákon o podpore práce s mládežou č. 282/2008 Z. z.

Zákon vznikol na základe potreby ošetriť niektoré existujúce oblasti napr. pomenovanie tých, ktorí sa mládeži venujú (pracovník s mládežou, mládežnícky vedúci, mladý vedúci), pomenovanie samotnej práce s mládežou a neformálneho vzdelávania v nej prebiehajúceho, participáciu mládeže ako spoluúčasť na dani, mládežnícke dobrovoľníctvo a pod.

Zákon navyše upravuje:

- akreditáciu vzdelávacích subjektov a programov v oblasti neformálneho vzdelávania mládeže,
- financovanie práce s mládežou,
- povinnosti obcí a vyšších územných celkov v súvislosti s podporou práce s mládežou,
- dobrovoľnícke činnosti v oblasti práce s mládežou (v súlade s právom EÚ).

Piliere lokálnej mládežníckej politiky

Participácia mládeže

Čo je to participácia

Pri hľadaní slovenského ekvivalentu sa stretne s výrazmi ako „spolu/účasť“, „zapojenie“. Slovo participácia sa postupne dostáva do praxe a označuje vstup mladých ľudí do procesu rozvoja spoločnosti – alebo jej časti, pričom ich názor je braný ako názor rovnocenného partnera s prihliadnutím na isté špecifiká, ktoré sa viažu k detstvu a adolescencii. Participácia sa vyžaduje dnes vo všetkých oblastiach spoločnosti. Práca s deťmi a mládežou je na aktívnej participácii postavená.

Aké typy participácie poznáme

Pasívna participácia je účasť v činnostiach a aktivitách, ktoré pripravili dospelí. Je zvlášť vhodná pre znevýhodnené cieľové skupiny, ktoré by sa inak do žiadnych aktivít nezapojili. Slúžia ako vzor a motivácia pre prípravu podobných aktivít – v ideálnom prípade s čoraz väčšou účasťou mladých ľudí. Pre našu potrebu je ale dôležitá aktívna participácia, kedy sú mladí ľudia zapojení do celého procesu od myšlienky až po realizáciu.

Participácia môže byť interná – ak mladí ľudia sú zapojení do aktivít (ich prípravy, realizácie atď.) v rámci svojich vlastných štruktúr (organizácií, združení...) alebo ide o interakciu medzi mladými ľuďmi a inými subjektami v komunite (politici, samospráva, sponzori, ostatní občania) – externá participácia.

Pri komunikácii s inými subjektami a voči verejnosti vo všeobecnosti môžu byť mladí ľudia zastúpení svojimi reprezentantmi alebo mládežníckymi vedúcimi (nepriama participácia) alebo môžu s tretími stranami rokovať priamo. Oba typy majú svoje výhody. Pri nepriamej môžu skúsení reprezentanti interpretovať názory ostatných mladých ľudí v závislosti od situácie (najmä ak majú dostatok skúseností), kým pri priamej interakcii môžu mladí ľudia hneď dostať reakcie od tretích strán a naopak. Nevýhodou je, že mladí ľudia si môžu „potriasť ruky“, ale ich vplyv na celkové rozhodnutie nie je vôbec zaručený.

Podmienky participácie

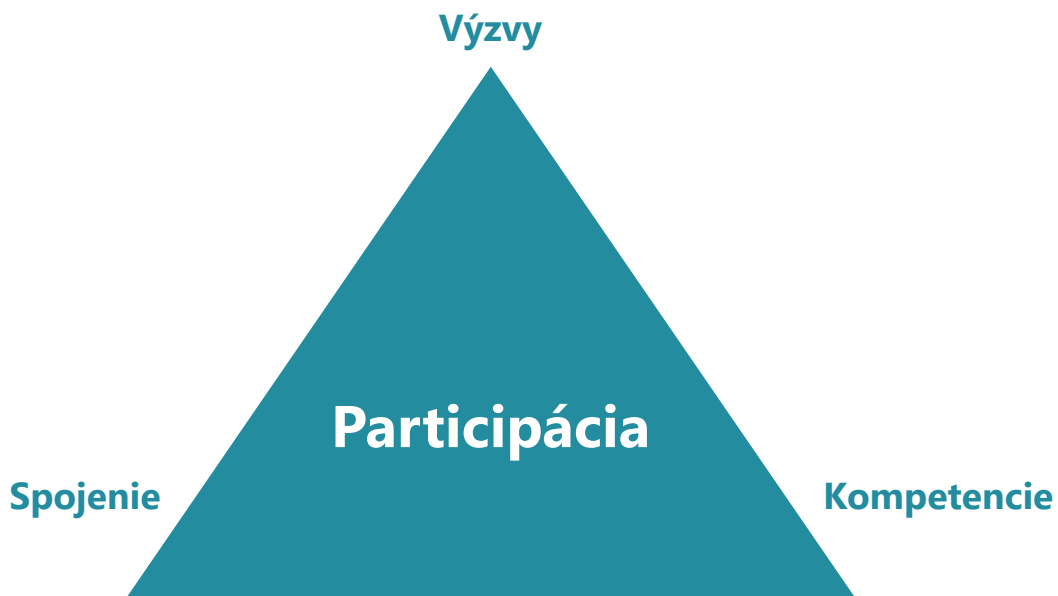
Už sme sa stretli s názorom, že samospráva založila parlament, vyčlenila finančné prostriedky, dala mladým ľuďom priestor, a napriek tomu to nefungovalo. Ak sa zameriame na príčiny úspechov alebo neúspechov participačných iniciatív, prídeme na tri základné podmienky, ktoré musia byť splnené.

Prvá podmienka je výzva, ktorá vyvoláva chuť participovať, byť zapojený. Ide o osobnú alebo spoločenskú tému, ktorá priťahuje mladých ľudí a pre ktorú sú ochotní sa „zapáliť“. To čo si dospelí myslia, že by mladých ľudí mohlo nadchnúť, nie je často pravda.

V druhom rade mladí ľudia musia mať pocit, že sú schopní niečo zmeniť, že „majú na to“. Alebo inak povedané, že majú tie vlastnosti, zručnosti, kompetencie, ktoré je potrebné mať na dosiahnutie pozitívneho výsledku. Výzvy, ktoré sú postavené pred mladých a nezodpovedajú ich schopnostiam, sa zákonite končia neúspechom. Nedostatok kompetencií môže viesť k pocitu bezmocnosti a frustrácie. Nedostatok výzvy zase vedie k rutinnému správaniu a pocitu zbytočnosti. V oblasti práce s mládežou je obrovský priestor, kde mladí ľudia môžu všetky požadované kompetencie získať (pozri Príprava a naštartovanie procesu).

Na záver, mladí ľudia pociťujú potrebu byť „spojení“ a podporovaní inými ľuďmi, komunitami, organizáciami s cieľom spolupracovať pri riešení výzvy. Mladí ľudia zvlášť potrebujú cítiť podporu a uznanie zo strany dospelých (nech už vysielajú akékoľvek signály).

Hrozby participácie

Proces alebo produkt

Práca s mládežou je proces, kde sa mladí ľudia prostredníctvom zážitku učia rôznym zručnostiam, získavajú cenné informácie a poznatky. Práci v skupine je udeľovaná značná pozornosť. Pri participačných aktivitách je výsledok dôležitý a stimuluje záujem mladých ľudí pokračovať v podobných aktivitách. Avšak výsledok participačnej aktivity v miestnej politike môže byť veľmi neistá záležitosť. Mladí ľudia, ak nedosiahnu 100% výsledok, majú často pocit, že všetko úsilie bolo márne. Vtedy zvlášť vystupuje do popredia úloha vedúceho, mládežníckeho pracovníka, ktorý dokáže poukázať na rôzne produkty a prínosy, ktoré aktivita priniesla komunite a samotným mladým ľuďom.

Konsenzus alebo konflikt

Participačná iniciatíva je často aj miestom, kde sa stretávajú rôzne zámery, ciele, kontradikcie a rozdiely či nezhody rôznych aktérov. Aj mladí ľudia si musia uvedomiť, že očakávať dohodu na začiatku je nereálne. Aby sme ale nespôsobili viac škody ako úžitku, je dôležité si pred začatím iniciatívy vydiskutovať so všetkými účastníkmi očakávania a stanoviť ciele a úlohy, ktoré chceme dosiahnuť, ešte skôr než predostrieme naše požiadavky.

Mladí ľudia ako dospelí v čakárni

Mladí ľudia nie sú dospelí. Nemôžeme od nich očakávať to čo od dospelých ľudí. Preto aj participačné iniciatívy musia mať určité prvky, ktoré práve špecifiká mladých ľudí budú brať do úvahy a ktoré proces vzniku a realizácie participačných iniciatív robia komplikovaným – najmä pre ich iniciátorov. To znamená:

- Žiaden mladý človek nemá **POVINNOSŤ** participovať. Práve vzhľadom na svoj vek a spoločenský status.
- Zapojenie do participačnej iniciatívy mu má dať možnosť vyskúšať si „nanečisto“, ako to bude v budúcnosti.
- Neočakávať zvládnutie zodpovednosti. Participačná iniciatíva je postavená na dobrovoľnosti. Zodpovednosť za úspech iniciatívy je najmä v mladšom veku stále na pleciah pracovníka s mládežou.
- Zmena názoru, postoja či záujmu je povolená. Mladí ľudia si hľadajú svoje miesto a konfrontujú svoje názory s rovesníkmi, ale aj dospelými. Majú právo na zmenu alebo posun akýmkoľvek smerom. Veď preto sú to aj mladí ľudia a nie dospelí!

Ochrana alebo dôvera mladým ľuďom

V súčasnej práci s deťmi a mládežou v ich voľnom čase sa stretávajú dva trendy. Jeden vychádza z toho, že to ešte nie sú dospelí a snaží sa ich ochrániť od všetkých nebezpečenstiev a hrozieb, ktoré súvisia s dnešnou dobou: spoločenská diskriminácia, kriminalita, drogy, sexuálne alebo iné zneužitie a pod. Na druhej strane dnešná spoločnosť vychádza z aktívneho občianstva, pre ktoré je dôležité pripravovať už deti a mládež. Mladí ľudia sa stále viac vnímajú ako individuality, ktoré majú právo vyjadriť svoje prania a očakávania a zvoliť si vlastný životný štýl. To znamená, že na jednej strane podporujeme myšlienku, že deti a mládež sa prezentujú ako indivíduá s právami a povinnosťami, a na druhej strane sú objektom obavy, ochrany a starostlivosti spoločnosti. Je na pracovníkoch s mládežou, aby určili správnu porciu toho či onoho prístupu k individuálnym skupinám mládeže.

Príprava a naštartovanie procesu

Participácia nemôže byť vnímaná iba ako prostriedok presadzovania záujmu mladých ľudí. Je to tiež proces vzdelávania a výchovy. A nie je to len o výchove mladých ľudí, ale aj viacerých aktéroch a subjektoch. Aby bol proces úspešný, všetci zapojení, musia byť na jeho realizáciu adekvátne pripravení. Čo sú odporúčané nástroje na zvýšenie participácie?¹³ Ide o špecializované školenia, podporu médií, podporu iniciatív mladých ľudí a podporu práce mládežníckych organizácií a občianskych združení.

Školenia

V prvom rade ide o školenia o realizácii participácie mládeže pre učiteľov a ľudí, ktorí pracujú s mládežou. Tí musia mať základné informácie o význame, možnostiach a formách prípravy mladých ľudí na participačné iniciatívy. Na základe svojich skúseností musia vychádzať z potrieb skupiny a identifikovať, ktoré kompetencie ich mladým ľuďom chýbajú a v čom v rámci školských alebo mimoškolských vzdelávacích aktivít môžu skupine pomôcť sa zlepšiť.

Podpora participácie mladých ľudí v médiách

Mladí ľudia svojím osobitým pohľadom a znalosťou svojich rovesníkov môžu významne prispieť k procesu aktivizácie mládeže prostredníctvom médií. Tým, že sa zaoberajú určitými témami, svojím spôsobom umožňujú poskytovať odlišné a často viac prístupnejšie informácie pre svojich rovesníkov. Táto účasť tiež umožňuje mladým ľuďom porozumieť budovaniu informovanosti a rozvíjať potrebnú schopnosť kritiky. Miestne a regionálne samosprávy by preto mali podporovať tvorbu a pôsobenie médií (rádio, televízia, písomná a elektronická tlač, atď.) vytvárané mladými ľuďmi a pre mladých ľudí rovnako ako dôležité výcvikové programy.

Podpora projektov a iniciatív mladých ľudí

Prostredníctvom svojich nádejí a túžob majú mladí ľudia mnoho predstáv, ktoré by mohli byť uvedené do projektov a miestnych aktivít, prospešných pre všetkých. Ak dostanú tieto projekty patričnú podporu, ich úspechy, rovnako ako chyby, môžu tiež pomôcť mladým ľuďom rozvíjať svoj zmysel pre zodpovednosť a svoju autonómiu, čím sa stávajú spoločenskými činiteľmi. Miestne a regionálne samosprávy by preto mali uľahčiť zavedenie týchto projektov, či už sú malé alebo rozsiahle, umožniť im vo svojom konaní sprevádzanie profesionálmi a prístup k finančnej, materiálnej a technickej pomoci.

Podpora organizácií mladých ľudí

Mládežnícke organizácie sú jedinečné v tom, že sú v prvom rade zamerané na odzrkadľovanie názorov a plnenie potrieb a záujmov mladých ľudí. Takisto poskytujú priestor, v ktorom sa mladí ľudia môžu učiť a skúsiť možnosti a výzvy participácie na rozhodovaní a aktivitách s ďalšími mladými ľuďmi. Miestne a regionálne samosprávy by mali mať osobitný rozpočet navrhnutý výhradne na podporu mládežníckych organizácií, ktoré vykonávajú činnosti, poskytujú služby alebo vystupujú ako hlas mladých ľudí v spoločnosti a zasadujú sa o ich prospech. Prednosť by sa mala dať organizáciám, ktoré vedú mladí ľudia a sú pre mladých ľudí a/alebo majú metódy a vhodné systémy, ktoré umožňujú aktívnu participáciu mládeže. Miestne a regionálne samosprávy by mali rozvíjať princíp spoločného riadenia v spolupráci s mladými ľuďmi a mládežníckymi organizáciami v oblasti politiky významnej pre mladých ľudí. Je dôležité aby tam, kde sú také štruktúry spoločného riadenia, boli mladí ľudia a mládežnícke organizácie rešpektovaní ako plnohodnotní partneri a mali tiež možnosť nezúčastniť sa, ak si tak prajú.

Formy a mechanizmy participácie mládeže

Existuje viacero mechanizmov, ktoré je možné zvážiť pri budovaní systému aktívnej účasti mládeže na živote mesta. Ich výber závisí od veľkosti obce, mesta či regiónu, fungujúcich štruktúr pracujúcich s mládežou, tradície spolkov a združovania sa občanov a podobne. Najčastejšie formy sú:¹⁴

Delegát mládeže, ktorého úlohou je obhajovať záujmy mladých, pomáhať oddeleniu mládeže obce dohliadať na súdržnosť cieľov mládežníckej politiky, koordinovať rozhodnutia týkajúce sa mladých ľudí (vhodného kandidáta vybrať napr. na základe odporúčaní miestnych mládežníckych organizácií).

Obecná rada mládeže – pozostáva výlučne z mladých ľudí, starostu a osoby, ktorá má na starosti problematiku mládeže. Obecná rada mládeže je volená rovesníkmi, má svojho prezidenta, ktorý vedie rokovania so starostom. Úlohy rady mládeže obce sú širšie: zisťuje potreby, túžby, problémy mladých v obci (bývanie, voľný čas, kultúrne zariadenia a pod.), navrhuje riešenia a projekty na riešenie problémov, zostavuje rozpočty, podieľa sa na realizácii projektov, permanentne zaznamenáva výsledky.

Fórum mládeže (môže pôsobiť pri obecnej rade mládeže), kde mladí ľudia verejne diskutujú o problémoch a o svojich predstavách.

Konzultačné fórum, kde sa uskutočňujú pravidelné a stabilné rokovania medzi predstaviteľmi obce a predstaviteľmi mládeže (vedúci mládežníckych spolkov, klubov, CVČ, ICM, sociálnych stredísk,...), na ktorých sa navrhujú a diskutujú konkrétne politiky. Je dôležité mať zastúpenie všetkých skupín mládeže a zabezpečiť, aby závery z týchto stretnutí boli skutočne brané do úvahy a ich zavedenie resp. nezavedenie do praxe boli dôsledne odkomunikované mladým ľuďom.

Mladý parlament – zložený z delegátov mladých ľudí z miestnych škôl, ako poradný orgán primátorov a starostov.

Podľa ostatného prieskumu Rady Európy (2017) môžeme do nových foriem participácie zaradiť aj:

Spoločné riadenie a produkcia

Ide o formy, v ktorých mladí ľudia a dospelí spoločne prijímajú rozhodnutia o fungovaní či systéme nejakých častí života obce a mesta. O spoločnej produkcii hovoríme, keď skupina mladých a dospelých spolupracuje a zdieľa aj vykonávanie časti úloh. Príkladom takýchto úloh môže byť napísanie stratégie, vykonávanie výskumu, hodnotenie alebo realizácia projektu.

Aktivizmus a protest mládeže

Táto forma súvisí s účasťou mladých ľudí na kampaniach a demokratických protestoch ako prostriedku ovplyvňovania rozhodovania. Skupiny kampaní a protestné skupiny sa často zameriavajú na jedinú otázku alebo príčinu a usilujú sa o zmenu politiky. Zapojenie mladých ľudí môže byť spojené s organizáciami, napríklad s politickými stranami, odborovými zväzmi a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa môžu snažiť mobilizovať mladých ľudí ako aktivistov. Samospráva sa musí pripraviť aj na riešenia takýchto situácií, ako vyjednávať s mladými ľuďmi a pod.

Digitálna participácia mladých ľudí

Ide o využitie používania internetu, sociálnych médií a mobilných technológií na spájanie mladých ľudí s rozhodovacími orgánmi s cieľom ovplyvniť rozhodnutia vo verejných orgánoch. Digitálna participácia môže existovať samostatne alebo spolu s inými formami v tom istom projekte. Digitálnu participáciu môžu iniciovať inštitúcie, ktoré sa snažia osloviť mladých ľudí, napríklad pomocou prieskumov verejnej mienky, konzultácií a pod. Tiež môže byť iniciovaná mladými, ktorí využívajú online nástroje na získavanie podpory myšlienok a názorov, napríklad prostredníctvom internetových petícií alebo informácií od mladých ľudí, ktoré sa potom predkladajú samospráve a zodpovedným osobám.

Dobrovoľníctvo mladých ľudí v komunitách

Dobrovoľníctvo a práca s mládežou

Dobrovoľníctvo je neplatená uvedomelá činnosť vykonávaná z vlastnej vôle v prospech druhých. Je jednou formou prosociálneho správania. Dobrovoľníkom sa môže stať každý v ktorejkoľvek oblasti života všade tam, kde je to potrebné. Nie každý dobrovoľník však môže vykonávať akúkoľvek činnosť. Pre nás je veľmi dôležité ak dokážeme získať dobrovoľníkov a spolupracovať s nimi v oblasti práce s mládežou. Na jednej strane sú to samotní mladí ľudia, ktorí sú ochotní sa zapojiť do zaujímavých aktivít, na strane druhej je to skupina dobrovoľníkov, ktorí sa mládeži vo svojom voľnom čase venujú. Obe skupiny predstavujú obrovský potenciál pre komunitu.

Dôvody „PRE“

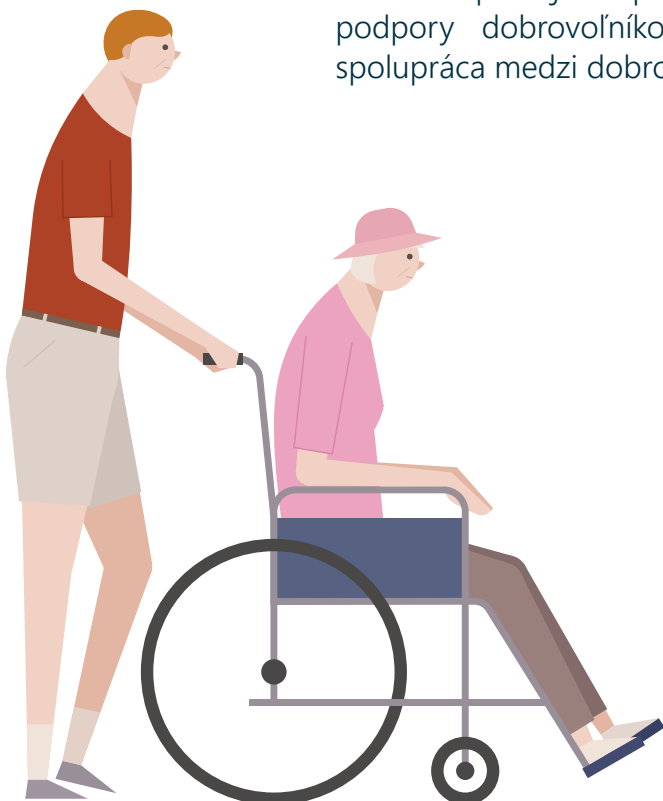
Mladí ľudia sú radi dobrovoľníkmi, ak je aktivita zaujímavá, pestrá, niečo sa pri nej naučia, získajú spoločenské ocenenie, zviditeľnia sa, konajú „dobro“ v spoločnosti rovesníkov a v neposlednom rade je to zábava. V praxi sa stretávame s názorom, že získať mladých ľudí pre dobrovoľnícke aktivity je náročné a v mnohých mestách sa to nedarí. Dobrovoľnícki vedúci sú často ľudia, ktorí majú sami dobrú skúsenosť v oblasti práce s mládežou a chcú sa o ňu podeliť. Majú radosť, že svoje zručnosti a schopnosti môžu odovzdávať ďalej, naplňajú určité sociálne ciele, majú snahu riešiť problémy, ktoré vznikajú v súčasnej dobe v oblasti práce s mládežou a sú vzorom pre samotných mladých ľudí, určitou osobnosťou, ktorá dokáže motivovať mladých ľudí k lepším výkonom alebo k zmysluplnému tráveniu voľného času. Je veľmi dôležité poznať problémy, ktoré môžu ohroziť prácu s dobrovoľníkmi.

Bariéry rozvoja mládežníckeho dobrovoľníctva

Hlavnou bariérou väčšieho rozvoja dobrovoľníctva je pasivita a nízka kreativita pri vyhľadávaní a získavaní dobrovoľníkov. Ak sa už aj podarí nejakých dobrovoľníkov získať – chýba dostatočné riadenie činnosti (čo budú robiť, kde, s akým materiálom a pod.). Často ostatní pracovníci organizácií nechápu ich význam a ani svoje úlohy. Dobrovoľníci im akoby pridávali prácu, lebo ich treba inštruovať, vytvoriť podmienky, motivovať atď. Nie je výnimkou ani nezáujem o dobrovoľníkov. Vyskytujú sa aj obavy z rizika úrazu alebo pri práci s inými klientmi (deti, iní mladí ľudia, starší občania) aj obavy zo zneužitia klienta dobrovoľníkom. V našej spoločnosti sa môže vyskytnúť aj nedôvera v nečestné motívy dobrovoľníka – čo súvisí aj s nízkym statusom dobrovoľníctva na Slovensku, kde sa ešte stále stretáme s názorom, že „kto robí zadarmo – určite to nebude zadarmo!“. Situáciu neľahčuje ani veľká vyťaženosť súčasných pracovníkov.

Motivácia nestačí

Samotná motivácia stať sa dobrovoľníkom je málo, potrebná je aj inštitucionálna podpora, podpora organizácie, pre ktorú dobrovoľník pracuje. Je potrebné si uvedomiť, že bez dostatočnej podpory dobrovoľníkov a ich aktivít nemôže byť ani kvalitná spolupráca medzi dobrovoľníkom a inštitúciou.

Podpora dobrovoľníctva

Presvedčenie tímu spolupracovníkov je prvou podmienkou. Samotní pracovníci musia chápať, že dobrovoľník nie je lacná pracovná sila (aj keď kus práce samozrejme urobí), ale že je to obrovský potenciál, ktorý môže zlepšiť imidž organizácie, šíriť dobré meno, príklady dobrej praxe ako aj informácie, čo sa v organizácii vlastne deje.

S dobrovoľníkmi úzko súvisí plánovanie a logistika. Už pri stanovení úloh a aktivít organizácie je dôležité si určiť, kde chceme dobrovoľníkov zaradiť a aj to, ako, kedy a kde ich získame a ako im zadáme prácu. Tiež je dôležité dávať dobrovoľníkom pocítiť, že ich práca je dôležitá pre organizáciu, a preto pravidelné ocenenie a ohodnotenie aktivít dobrovoľníkov verejným poďakovaním by malo byť tiež samozrejmosťou.

Dobrovoľníci sú aj zdrojom nových pohľadov a nápadov. Ak dostanú možnosť podieľať sa na spoločnom riešení problémov a zostavovaní plánov a vízií, určite nám poskytnú zaujímavý pohľad zvonku, ktorý organizáciu môže posunúť ďalej.

Dobrovoľníci sú dobrovoľníkmi z rôznych dôvodov. Poznať a uspokojovať ich osobné potreby je nevyhnutnou súčasťou riadenia dobrovoľníkov. Je dôležité úvodným rozhovorom zistiť práve osobné pohnútky a zariadiť prácu tak, aby sme ich mohli aspoň z časti splniť.

Metódy a formy, ktoré si zvolíme pre ocenenie dobrovoľníkov, môžu byť rôzne, mali by vychádzať z možností, ktoré má organizácia a ktoré zvyšujú status organizácie aj na verejnosti (voľné vstupenky do kina, na plaváreň, pozvania na benefičné koncerty, ďakovné listy, plakety a pod.).

Zakladanie dobrovoľníckych centier

Na Slovensku už existujú siete dobrovoľníckych centier napr. v Bratislave, Trnave, Trenčíne, Nitre a Žiline a je vypracovaný celý systém ich práce a štandardy kvality. Spravidla ide o neziskové organizácie, čiastočne financované aj zo zdrojov samosprávy alebo štátnych či európskych dotácií, ktoré organizujú dobrovoľnícke hnutie v týchto komunitách. Centrá zdieľajú databázu dobrovoľníckych príležitostí, organizujú dni/týždne dobrovoľníctva, výmenu dobrovoľníckych služieb a iniciatív, propagujú dobrovoľníctvo a vystavujú potvrdenia (niektoré aj v spolupráci s Univerzitou Matej Bela v Banskej Bystrici) napr. pre budúcich zamestnávateľov mladých ľudí, kde referujú o zručnostiach, ktoré mladí ľudia pri svojich aktivitách získali (D- zručnosti¹⁵). Významným aktérom v tejto oblasti je Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií¹⁶. V roku 2018 bola pod jej koordináciou vypracovaná a prijatá MŠVVaŠ SR Konceptcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu¹⁷.

Informácie o mládeži a pre mládež

Kľúč k participácii

Právo mladých ľudí mať prístup k informáciám o možnostiach a záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, je čoraz viac uznávané v oficiálnych európskych a medzinárodných dokumentoch a nielen v súvislosti s miestnym a regionálnym životom. Na to, aby sa mladí ľudia zúčastnili na aktivitách a živote svojho spoločenstva a aby mali prospech zo služieb a možností, ktoré sú na nich zamerané, musia o nich vedieť.

Priestor pre samosprávu

Miestne a regionálne samosprávy by preto mali udržiavať, podporovať a vytvárať vhodné informačné služby pre mladých ľudí cez existujúce štruktúry ako sú informačné centrá mladých, školy, mládežnícky servis alebo knižnice. Osobitné prostriedky by mali byť venované na uspokojenie informačných potrieb pre skupiny mladých ľudí, ktorí majú ťažkosti v prístupe k informáciám (jazykové bariéry, žiadny prístup k internetu, atď.).

Dva druhy informácií

V oblasti mládežníckej politiky hovoríme o potrebe dvoch druhov informácií. Informácie o mládeži ako súhrn údajov dokumentujúcich nejakú oblasť života mladých ľudí – životný štýl, sociálna situácia, vzdelávanie, negatívne javy, názory, postoje. Na Slovensku je dostatok niektorých informácií o mládeži najmä tých, ktoré sa týkajú vzdelávania či zdravia. Snaha o pravidelné hodnotenie situácie aj v súvislosti s ostatnými oblasťami štátnej politiky voči mládeži vyústila do pravidelných správ o mládeži (2010, 2014, 2018¹⁸), kde je možné nájsť aktualizované informácie. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže od roku 2006 zbiera informácie o výskumoch a prieskumoch a zverejňuje ich v tzv. data archive¹⁹ výskumov o mládeži. Slovensko je zapojené aj do vytvárania online databázy informácií o mládežníckej politike (Youth Wiki²⁰), ktorý koordinuje Európska komisia, kde je možné nájsť štruktúrované informácie o praxi na Slovensku a v ostatných krajinách Európskej únie na jednom mieste. Navyše, MŠVVaŠ SR od roku 2017 otvorilo program Dôkazy o mladých²¹, ktorý financuje výskumy a prieskumy z oblastí, kde nie je dostatok informácií a tým čiastočne odstraňuje informačné medzery.

Informácie pre mládež ako súhrn údajov, ktoré sa vyvíjali z prostriedkov na ciele, sa stali akýmsi symbolom a zároveň aj súčasťou sociálnej identity spoločnosti. Informácie pre mládež môžeme chápať ako podmienku pre participáciu a ako prostriedok komunikácie.

Informačný systém mládeže

Právo na informácie je jedným zo základných ľudských práv a k naplneniu tohto práva a zároveň aj potreby mládeže štát prispieva systémom opatrení k zabezpečeniu informačných služieb a informačných aktivít pre mládež, a to postupnou realizáciou informačného systému mládeže. Cieľom tohto systému je predovšetkým poskytovať mládeži čo najširší okruh informácií, podporovať a rozširovať možnosti prístupu mladých ľudí k informáciám. Garantom rozvoja informačného systému mládeže v Slovenskej republike je MŠVVaŠ SR, ktoré podporuje vznik a rozvoj informačných aktivít zameraných na mládež a pre mládež v štátnej aj v neštátnej sfére, ako aj budovanie kapacít organizácií, ktoré takéto služby poskytujú.

Vzdelávací rozmer

Informačný proces má okrem iného aj vzdelávací rozmer, nakoľko práve v období dospievania má povaha prijímaných informácií nezanedbateľný vplyv na rozvoj postojov mladých ľudí, na voľbu budúceho povolania, na podporu ich samostatnosti a pod. Európska charta informácií pre mládež²², opätovne prijatá v roku 2018 zdôrazňuje, že informácie môžu pomôcť mládeži dosiahnuť ich ciele a podporiť ich aktívne zapojenie sa do spoločnosti. Preto práve princípy obsiahnuté v Charte určujú akési „smernice“ pre informačné služby pre mládež, ktoré pomáhajú garantovať právo mladých ľudí na informácie.

Hlavní aktéri v poskytovaní informácií v oblasti práce s mládežou a možnosti samosprávy

S masovým rozšírením internetu, mobilných zariadení a sietí sa rozšíril počet aktérov, ktorí informačné aktivity pre mladých poskytujú.

Stálicou na tomto poli sú informačné centrá mladých, zoskupené v Združení informačných a poradenských centier mládeže – ZIPCeM²³. Samospráva má stále možnosť prebrať celý komplexný systém a zriadiť informačné centrum mládeže (ICM²⁴) To sa riadi pravidlami a systémom práce s informáciami pre mládež tak, ako ich nastavila ERYICA - Európska informačná a poradenská agentúra pre mládež.²⁵

Samospráva môže pri nastavovaní vlastného systému propagovať a využívať ďalšie existujúce portály (internetové stránky), ktoré ponúkajú rôzne príležitosti ako napríklad: www.mladez.sk – informácie a príležitosti pre mladých ľudí, ktoré ponúkajú najmä členské organizácie Rady mládeže Slovenska.

<http://www.codetipotrebuj.sk/> - stránka Nadácie pre deti Slovenska, kde je možné získať informácie o projekte Komunita priateľská deťom a mnoho informácií o aktuálnych potrebách detí a mládeže a ako na ne môže samospráva zareagovať.

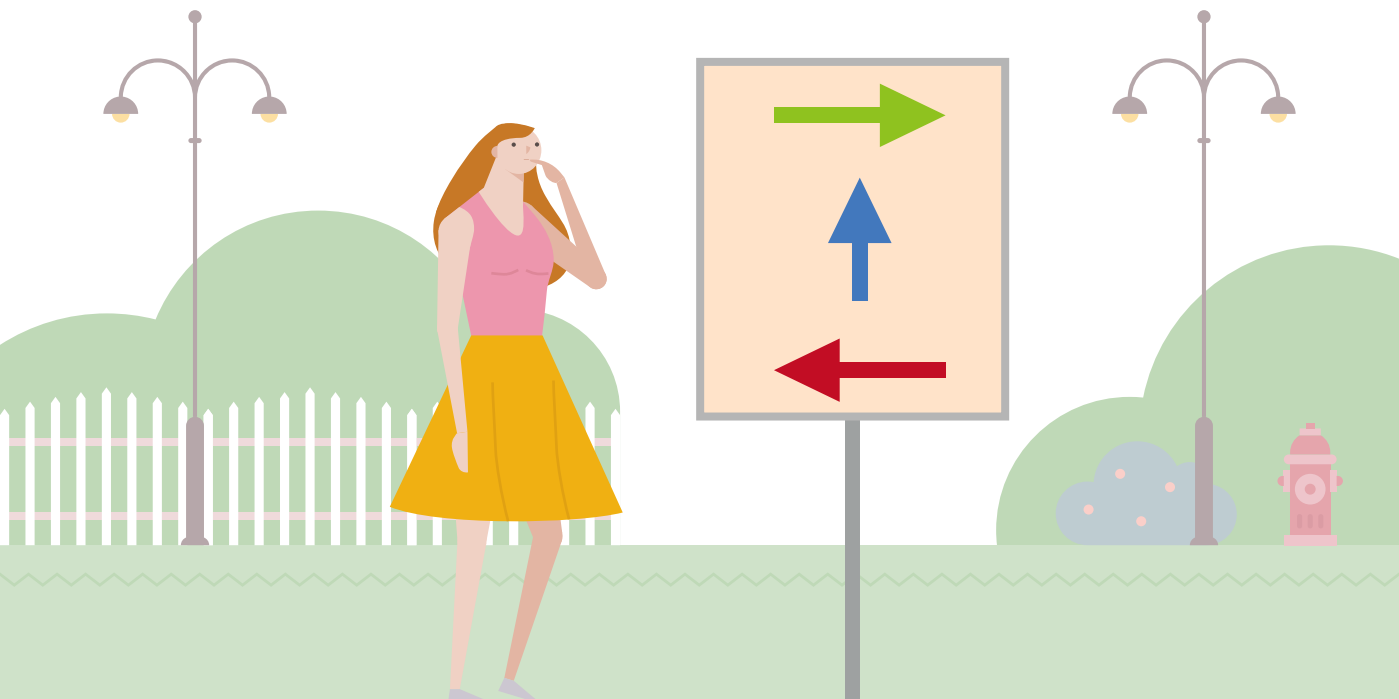
www.euodesk.sk - podporná organizácia k Erasmus+, prináša dostupné a komplexné informácie o vzdelávacích mobilitách pre mladých ľudí a pracovníkov s mládežou.

www.iuventu.sk – stránka IUVENTY – Slovenského inštitútu mládeže, kde nájde samospráva rôzne informácie využiteľné pri budovaní vlastného systému práce s mládežou napr. informácie o grantoch, projektoch, aktuálnej legislatíve, rôzne publikácie a pod. Výzvou je zriadenie znalostného centra – portálu, kde dobrovoľní aj profesionálni pracovníci nájdu inšpiráciu vo forme metodík a príkladov praxe súvisiacich s prácou s mládežou.

Informácie pre mládež v meste

Ak chce samospráva doručiť nejaké svoje predstavy, myšlienky, plány mladým ľuďom, resp. ich chce zaujať a vziať do diania v meste/obci – musí mať premyslený systém ako tento krok zrealizovať. Informácie sa k mladým ľuďom odstanú najmä prostredníctvom internetu a samospráva musí v tomto procese „ísť za mládežou“ – čiže nájsť kanály, ktoré mladých ľudí zachytia. Jednou z možností sú sociálne siete, ale v dnešnom pretlaku informácií to nemôže byť jediný kanál. Významne pomôžu odporúčania a motivácia tých, ktorí s mládežou pracujú čiže najmä mládežnícki vedúci či pracovníci s mládežou z organizácií a inštitúcií, alebo zaujímavá osobnosť, ktorá prevezme nad aktivitou záštitu. V súčasnosti sa využíva model mládežníckych ambasádorov, kde je uplatnený rovesnícky prístup, na ktorý mladí pozitívne reagujú.

Koncepcia práce s mládežou na lokálnej úrovni

Čo vlastne chceme

Podmienky každej samosprávy majú svoje špecifiká a aj možnosti riešenia sa rôznia. Vytvoriť vlastnú koncepciu práce s mládežou na miestnej úrovni si vyžaduje spoluprácu a zainteresovanosť všetkých subjektov. Práve to vidíme ako kľúčovú úlohu súčasných samospráv – pôsobiť ako tmeliaci a koordinujúci prvok. Koncepcia má vychádzať z analýzy situácie, definovania problémov a cieľov a z prípravy špecifických mechanizmov spolupráce, podpory a riešení pre jednotlivé výzvy. Súčasťou môžu byť aj akčné plány alebo iný systém projektového plánovania, ktorý lepšie rozpracuje jednotlivé kroky a postupy v kratšom časovom horizonte.

Analýza stavu práce s mládežou

V samosprávnych krajoch už platia Koncepcie práce s mládežou ako výsledok prijatia Zákona o podpore práce s mládežou (282/2008), ktorý im túto povinnosť ukladá. Všetky mestá a obce majú prijaté Plány hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Niektoré z nich už majú zaradenú aj špeciálnu tému „mládež“ (napr. Stará Ľubovňa), analýzy silných a slabých stránok, ohrození a príležitostí v oblasti práce s mládežou.

Dôležité je poznať a skompletizovať základné štatistiky (koľko mladých ľudí a v akom veku, zastúpenie pohlaví, vzdelanostná štruktúra, znevýhodnené skupiny a pod.). V tejto časti koncepcie sa stretávajú informácie o všetkých subjektoch v komunite, ktoré s mládežou pracujú, ich filozofia, hodnoty, ciele, možnosti (občianske združenia, centrá voľného času, školy a školské zariadenia, cirkev, kluby, združenia, jednoty, dobrovoľníci, miestne médiá a pod.).

Definovanie problémov

Koncepcia musí vychádzať z objektívnej situácie a samospráva musí byť pri jej tvorbe realistická a úprimná. Sú mladí ľudia zdrojom problémov? Alebo ich vnímame ako potenciálne ľudské zdroje? Ako vidia svoj život v našom meste samotní mladí ľudia a ako ich vnímame my, samospráva? Pri analýze jednotlivých politík nenájdete takú, ktorá sa netýka mladých ľudí – otázka bývania, zakladania rodín, zamestnania, voľný čas, právne vedomie, zdravie, vzdelávanie a kultúra, združovanie, ochrana životného prostredia a pod. Verte nám, že takmer všade nájdete problémy, ktoré sú vlastne výzvami a naznačia nám úplne presne, kam sa máme uberať v budúcnosti.

Ciele lokálnej mládežníckej politiky

Povedať si kam vlastne chceme dôjsť, je pre všetkých zúčastnených veľmi dôležité. Určite je našim cieľom vychovať z dnešných detí a mládeže aktívnych a uvedomelých občanov, ktorí majú radi svoje mesto a obec a ktorým na nej záleží. Z tohto všeobecného cieľa vychádza mnoho čiastkových cieľov, ktoré závisia od tej ktorej časti miestnej politiky, ale závisia aj od jednotlivých vekových skupín. Naše odporúčanie je začať budovaním základných pilierov súčasnej politiky: participácia, dobrovoľníctvo, informácie a spolupráca. Vo vyššie uvedených častiach sme naznačili komplexnosť jednotlivých oblastí a aj ciele a možnosti, kam sa samospráva môže uberať.

Dost' bolo slov

Úlohou Čítanky nebolo podať podrobné informácie o všetkých oblastiach. Tiež si nemyslíme, že náš návod je jediný správny a že pokrýva celú problematiku. Naším cieľom bolo zhrnúť základné otázky, ktoré by si mali klásť pracovníci samospráv zodpovední za mládež alebo aj všetci tí, ktorým na výchove dnešných mladých ľudí záleží – učitelia, rodičia, vedúci občianskych združení a podobne. A podať pomocnú ruku pri vykročení na neľahkú cestu zmeny, ktorú ale naša spoločnosť – najmä vo vzťahu k práci s mládežou – potrebuje ako soľ. Ako sme povedali v úvode publikácie – je čas na zmenu. A tá sa začne prvým krokom, prvým rozhodnutím. Možno aj rozhodnutím pustiť sa do toho už dnes.

Vieme, že samospráva má veľa povinností a úloh vo všetkých oblastiach. Odsúvať problematiku mládežníckej politiky do času, kým vyriešime kanalizáciu alebo strechu na škole, je však krátkozraké. Medzičasom nám môže vyrásť generácia ľudí, ktorá bude vedieť iba kritizovať, ale nepriloží ruku k dielu ani nepríde so žiadnym konštruktívnym nápadom. A k tomu bude viesť aj vlastné deti. Nie – nejde nám o líčenie katastrofických scenárov. Len vyslovujeme obavu pred jednou z mnohých tvárí našej budúcnosti.

Posledná otázka na zamyslenie: Prečo máme takmer v každej obci klub dôchodcov, ale klubov mládeže je u nás ako šafránu?

Napriek všetkému veríme v nevyhnutnosť zmeny a v konečný úspech.

Prajeme pracovníkom samospráv, ale najmä našim mladým ľuďom – veľa úspechov.

Radi vám pomôžeme našimi skúsenosťami a nápadmi.

Nebojme sa zmien

Práca s mládežou je opakujúci sa proces, ktorý sa každý rok mení, aktualizuje a prispôsobuje prichádzajúcim generáciám. Aj preto je potrebné v pravidelných intervaloch novelizovať Zákon 282/2008 o podpore práce s mládežou. Zmenám sa nevyhne ani práca v Centrách voľného času. Mládež mení svoje zvyky správania a spoločnosť sa tomu musí prispôbiť. Meniť metódy práce, priestory určené na združovanie mládeže, ponuky neformálneho vzdelávania, či podpory pri uplatňovaní sa v spoločnosti ako plnohodnotný občan.

Do Slovenskej sústavy povolání vstupujú nové pracovné povolania ako Koordinátor práce s mládežou. Pozície, ktoré v minulosti neexistovali sú dnes v čase ponuky enormného množstva informácii nevyhnutné.

Na túto čítanku naväzujú metodické materiály pre prácu s mládežou, ale hlavne množstvo ponúk zo Slovenska a Európskej únie k participácii na výmenách, projektoch, práci s mládežou, metodík, prieskumov. Je potrebné len vykročiť, vytrvať a nebáť sa zmien.

Použité zdroje

- Brozmanova, A, Lenčo, P., Miháliková L. (2018): Youth work and social work in the Slovak Republic: connections and disconnections. IN History of youth work in Europe: Youth Work and Social Work. Connections, disconnections and reconnections – The social dimension of youth work in history and today. Council of Europe. Dostupné z: <https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/History-of-Youth-Work-6.pdf/d4b829a2-3e82-8ff4-9e5b-ea61e5eb5f4f>
- Čavojská, K., Šumšalová, S., Husák, J., Szombathelyi, S., (2017) Participation of Youth in V4 Countries Dostupné z: <http://mladez.sk/2018/12/17/politicka-participacia-mladeze-v-krajinach-v4/>
- Council of Europe – ERYICA (2015) Young people's access to rights through youth information and counselling. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16807023d9>
- Crowley, A., Moxon, D. (2017) New and innovative forms of youth participation in decision-making processes. Council of Europe. Dostupné z: <https://rm.coe.int/new-and-innovative-forms-of-youth-participation-in-decision-making-pro/1680759e6a>
- Deklarácia Európskeho konventu k práci s mládežou, 2010
- Jans, M., Backer DE, K. Marc (2004) Youth (–work) and social participation, Elements for a practical theory. Research centre Childhood & Society. Dostupné z: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/youth-work-and-social-participation-elements-for-a-practical-theory.373/>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (2016) Konceptia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020. Dostupné z: https://www.minedu.sk/data/files/5762_koncepcia_prace_s_mladezou.pdfhttps://www.minedu.sk/data/files/5762_koncepcia_prace_s_mladezou.pdf
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (2018) Správa o mládeži 2018. Dostupné z: http://www.minedu.sk/data/files/8035_som_2018.pdf
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (2018) Konceptia výchovy a vzdelávania mládeže k dobrovoľníctvu. Dostupné z: http://www.minedu.sk/data/files/7972_koncepcia_vav_dam_k_dobrovolnictvu.pdf
- Polčicová, S., Války, M., Suchanovský, J. (2018). Deti a mládež v číslach za rok 2017. Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR. Dostupné z http://www.cvtisr.sk/buxus/docs//Odd-MladezASport/Mladez/Rocenska/2017_deti-a-mladez-v-cislach.pdf
- Rada Európskej únie (2009) UZNESENIE RADY z 27. novembra 2009 o obnovenom rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže (2010 – 2018). Úradný vestník Európskej únie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009G1219\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009G1219(01)&from=EN)
- Kongres miestnych a regionálnych samospráv Európy (2003) Revidovaná Európska charta o participácii mladých ľudí na miestnom a regionálnom živote. Dostupné z: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/europska_charta_o_participacii_mladych_ludi_na_miestnom_a_regionalnom_zivote.pdf
- Tillová, E. (2017) Trendy v trávení voľného času mladých ľudí vo veku 15 – 19 rokov. Doastupné z: https://www.iuventa.sk/files/volny_cas_sprava%20-%20ester%20tillova.pdf

Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=O-J:C:2018:456:FULL&from=EN>

Vláda Slovenskej republiky (2013) Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020, Dostupné z: https://www.minedu.sk/data/files/3889_strategia_pre_mladez.pdf

Zákon o podpore práce s mládežou č. 282/2008 Z. z. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-282>

¹Polčicová, Valky, Suchánsky (2018)

²Čavojská, Šumšalová, Husák, Szombathelyi (2017)

³<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/306478-rocne-odide-do-cudziny-30-e2-80-93tisic-mladych/>

⁴Tillová (2017)

⁵Údaj odvodený zo záverečných protokolov podpory Programov pre mládež (Podpora mládežníckych organizácií, MŠVVaŠ SR

⁶Stratégia Slovenskej republiky pre mládež 2014 – 2020.

⁷Brozmanova, A, Lenčo, P, Miháliková J. (2018)

⁸Národný projekt Komprax bol financovaný z Operačného programu Vzdelávanie.

⁹Deklarácia Európskeho konventu k práci s mládežou, 2010

¹⁰ Tillová (2018)

¹¹ Najznámejšie iniciatívy v Európskej únii zamerané na zvýšenie uznania práce s mládežou - Bridges for Recognition (2001), Európske zhromaždenia k práci s mládežou (2010, 2015), celoeurópske podujatia Bridges for Trainers (2014, 2016, 2018) a i.

¹² Stratéga zapracúva podnety zo Štruktúrovaného dialógu (2017- 2018) reflektovaných v Cieloch pre mládež (Youth Goals) <http://www.youthgoals.eu/> a Nového príbehu pre Európu (2014 – 2017) <https://ec.europa.eu/epale/fr/node/24397> . Oficiálna stránka Rady mládeže Slovenska pre Štruktúrovaný dialóg na Slovensku <http://strukturovanydialog.sk/>. Od roku 2014 Združenie informačných a poradenských centier mladých realizuje projekt „Za jedno lano“ <http://zajednolano.sk/>, ktorý vytvára príležitosti na konzultácie mladých ľudí a politikov na miestnej úrovni

¹³ Revidovaná Európska charta o participácii mladých ľudí na miestnom a regionálnom živote (2003)

¹⁴ Revidovaná Európska charta o participácii mladých ľudí na miestnom a regionálnom živote.

¹⁵ <http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/dobrovolnictvo/d-zrucnosti>

¹⁶ <http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/>

¹⁷ http://www.minedu.sk/data/files/7972_koncepcia_vav_dam_k_dobrovolnictvu.pdf

¹⁸ <https://www.iuventa.sk/sk/Projekty/sprava-o-mladezi-2018.alej>

¹⁹ <https://www.iuventa.sk/sk/Vyskum-mladeze/Data-archiv-vyskumov.alej>

²⁰ <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-slovakia>

²¹ <https://www.iuventa.sk/sk/granty/Zaverecne-protokoly.alej>

²² <https://www.eryica.org/european-youth-information-charter/>

²³ www.zipcem.sk

²⁴ <http://www.icm.sk/>

²⁵ <https://www.eryica.org/>

Iuventa - Slovenský inštitút mládeže
Karloveská 64
842 68 Bratislava 4

e-mail: iuventa@iuventa.sk
web: www.iuventa.sk
www.facebook.com/iuventa
Grafika: Nikoleta Bajaková